

TAVAS BARLANG TAPOLCÁN

A szerző felvételeivel

Írta KESSLER HUBERT

A zalamegyei Tapolca nagyközségben 1902-ben érdekes felfedezésre vezetett egy kútfúrás. A Kisfaludy Sándor-utcában ásott kút oldalfala 13 méter mélységben hirtelen megnyílt és az ott dolgozó munkások egy földalatti folyosó torkolatát pillantották meg. Néhány vállalkozószellemű tapolcai lakos bemerészkedett ebbe az aránylag alacsony folyosóba, amely legnagyobb örömeikre nem-sokára tágas teremmé szélesedett.

A teremről többfelé vezető folyosók ágaztak el. Ezeknek nagyrészt bejárták és már ekkor feltűnt a kutatóknak a barlang aránylag igen meleg levegője. Felfedező útjuknak azonban hamarosan vége szakadt: az egyik folyosó végén mély tó zárta el a további utat! Még nagyobb volt a kutatók meglepetése, amikor a tó kristálytisza vizében apró halakat láttak. A víz egészen langyos volt, ez magyarázta meg a barlang meleg levegőjének eredetét is.

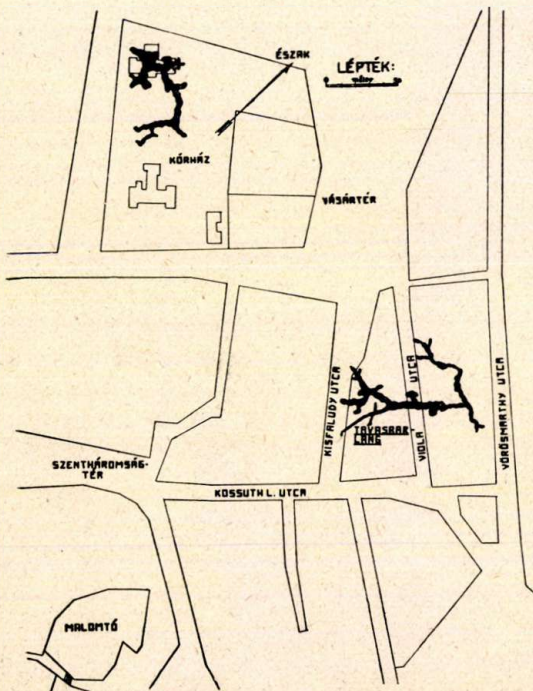
Az érdekes felfedezés híre hamarosan elterjedt. Egyre többen tekintették meg ezt a csodás természeti ritkaságot és később sikerült az első tavon átúszva, újabb járatokat és újabb tavakat felfedezni. Nyilván-

Kutató úton a Tavasbarlangban

való volt, hogy Tapolca ennek a barlangnak a felfedezésével nemcsak egy tudományos értékkel, hanem nagy idegenforgalmi látványossággal is gazdagodott. Mindig több kíváncsi látogató kereste fel a barlangot, bár ekkor a megtekintésnek még nagy akadályai voltak. Egyrészt nem mindenki vállalkozhatott arra, hogy egy 13 méteres kútaknán leereszkedjen, másrészt a kút tulajdonosa sem látta szívesen, hogy ivóvizét állandóan zavarják. Új, kényelmes bejáratot kellett létesíteni. Ezzel a célkitűzéssel és a barlang idegenforgalmi fejlesztése érdekében alakult később a barlangért rajongó lelkes tapolcaiakból a Tavasbarlang-társulat. Mint minden úttörőnek, nekik is kijutott a gúnyolódásból, akadékoskodásból, de ezzel mitsem törődve, sikerült végre 1912-ben első célukat elérni. A Kisfaludy-utcából kényelmes lépcsős lejáratot létesítettek, amelyen keresztül bárki megtekinthette a barlangot. A megtekintésért csekély belépődíjat szedtek és nem-sokára megvalósult a másik cél is: a barlangba villanyvilágítást vezettek be. A rendkívül érdekes, részben színes világítási hatások sokszorosan fokozták a barlang szépségét. Különösen érdekes kutatásokat értek el a víz alá helyezett búvárlámpákkal.

A barlang egyre több látogatót vonzott, különösen a Balaton mentén nyaralók keresték fel nagy számban, akiknek tekintélyes része külföldi. A barlang lelkes felkarolói

Tapolca nagyközség térképe a Tavasbarlanggal, a kórház alatti barlanggal és a malomtóval

már nem mosolyogták meg, hanem ahol csak lehetett, támogatták. Ma a Tavasbarlang Tapolca büszkesége és a sok látogató révén jelentékeny bevételi forrása.

A barlang mai bejárata a Kisfaludy-utca járdájáról nyílik. A mesterséges táró lépcsőin 13 méter mélységbe megyünk, ahol az első termet, a néhai Darányi Ignác volt földművelésügyi miniszterről elnevezett Darányi-termet látjuk meg. A szarmatakorú mészkőben rendkívül érdekesek a félgömbalakú bemélyedések, amelyek a barlangot kioldó víz munkájáról tanuskodnak. A terem boltozata annyira szabályos félgömbalakú kupola, hogy szinte mesterségesnek gondolnók. Ezek a kupolák mutatják legjobban, hogy a barlangot nem annyira a víz mechanikai, vájó hatása (erozió), hanem inkább a víz kémiai, oldó hatása (korrozió) hozta létre.

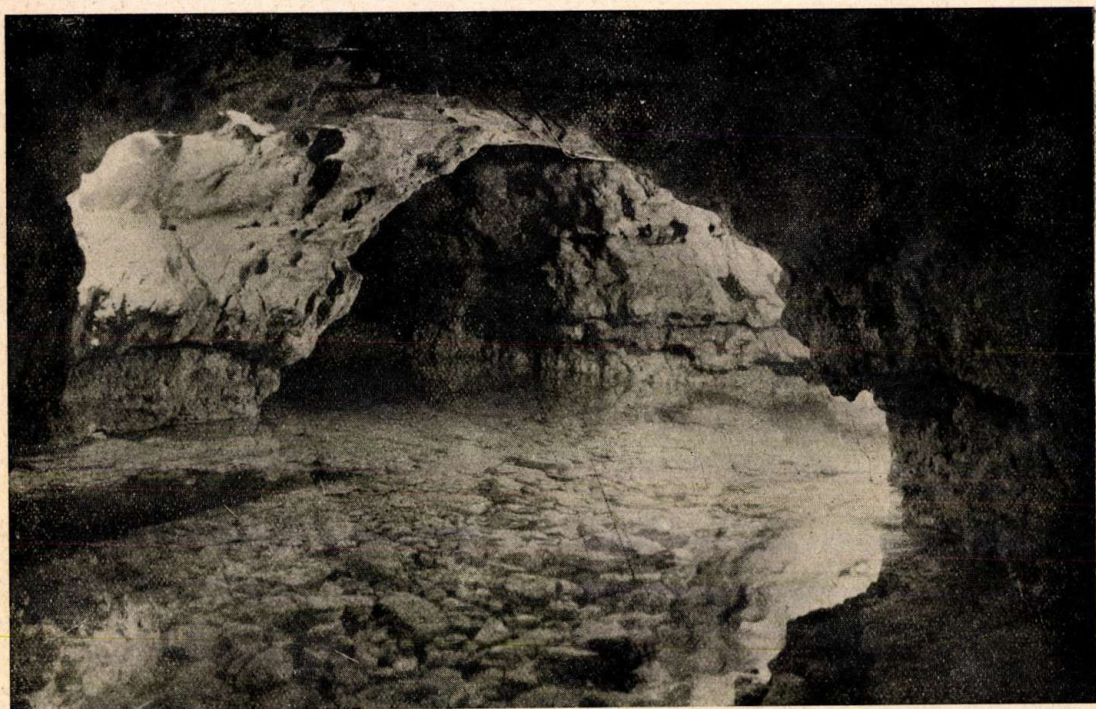
A terem falában, kb. 3 m magasságban több kisebb nyílás látható, amelyekből különösen télen hideg levegő áramlik. Ezek a nyílások összefüggésben vannak azzal a kúttal, amelyen keresztül annakidején a barlangot felfedezték.

A Darányi-teremből rövid folyosón keresztülhaladva egy másik terembe, a nagynevű geológusunk, id. Lóczy Lajosról elnevezett terembe jutunk. Itt is ugyanazokat az érdekes kupolásokat figyelhetjük meg. Említésre méltó még az a kis márványtábla, amit

a barlangban meggyógyult gyermekek szülői helyeztek el. A barlang rendkívül páratartalmú levegője ugyanis több esetben meggyógyított számárhurutos gyermekeket.

Vagy ötven méternyire vezet a Lóczy-terem és azután ismét egyesül a Darányi-teremmel, amelynek végén csodás látvány ragadja meg a látogatókat: az első tó kristálytisztá vizében visszatükröződő lámpák fénye. Annyira tiszta ez a víz, hogy a lámpák tükröződése nélkül észre sem vennők. A földalatti tó teljesen síma tükrét csak néha egy-egy felszálló buborék nyomán támadt gyűrűzés zavarja meg. Itt-ott apró halakat láthatunk: a *Fürge Csele* egy-egy lesóványodott példánya kerül ide a tapolcai malomtóból egy ma még ismeretlen földalatti útvesztőn keresztül.

A nagyközönség ma még csak idáig tekintheti meg a barlangot, pedig a legérdekesebb és legterjedelmesebb szakaszok csak ezután következnek. Jelenleg a barlang többi részét csak úgy tekinthetjük meg, hogy egy fejünkre erősített villanylámpával felszerelve átúszunk a tavon. Bár melegvíznek mondják a tó vizét, nem tekinthetjük szabatosan annak. A víz hőmérséklete télen-nyáron néhány tized foknyi eltéréssel 18 fok C. Ez mindenesetre melegebb mint a barlangi vizek szokásos 10—11 fokos hőmérséklete, de mégsem mondható még hévvíznek. A víz 18

Az első tó. Vize olyan átlátszó, hogy a tófenéken levő kövek tisztán látszanak

Tavasbarlang. Részlet a Lóczy-teremből

fokos hőmérséklete valószínűleg úgy jött létre, hogy a szarmata-mészkőben fakadó melegforrások hideg karsztvízzel keveredtek. A legutóbbi kutatásaim során végzett mérések helyenként hat tizedfoknyi felmelegedést mutattak, ami a hévforrások közelségére enged következtetni.

Ha a tavon sikeresen átúszunk, akkor kis szigethez érünk, amelynek túlsó oldalán újabb kis tó következik, ennek vizén átgázolhatunk és akkor fölfelé vezető folyosóba jutunk. Itt már a Viola-utca alatt vagyunk és jól hallhatjuk a felettünk átvonuló járművek dübörgését. A folyosó hamarosan lefelé hajlik. A törmelékes lejtőn akaratlanul is legurulunk és máris bent vagyunk a harmadik tó vizében. Ez a tó már jóval nagyobb az előbbieknél. A tavat jobbról határoló sziklafalban nyílás tátong, amelyen keresztül a Vörösmaty-utca alá vezető igen szűk folyosóba kúszhatunk. Miután itt sok látnivaló nincs, inkább balfelé fordulunk. Rendkívül érdekes, boltíves folyosókban kell úsznunk, míg egy újabb kiszélesedésbe érünk. Itt is teljes szélességben lepi a víz a termet. Az úzás fáradságait csak úgy pihenhetjük ki, hogy kezünkkel a lukacsos sziklafalba kapaszkodunk. A víz alatt több helyen nyílásokat, tolyosók torkolatát látjuk a sziklafalban. Valószínűleg ezeken át jutottak a halak a külső tóból ide a barlangba.

Az egyik nyílás annyira a víz színe fölött fekszik, hogy abba bemászhatunk. Hasonkúszva bujunk ebbe az alacsony járatba, amelynek túlsó oldalán egy újabb, negyedik tó elé kerülünk. Ennek a kb. 3 m mély tónak a vize valamivel melegebb a többiekénél. A hőmérő itt 19,1 fok C mutat. Lehetséges, hogy ennek közelében hévforrás van. Ha ezen a tavon is átúszunk, akkor egy többszáz méter hosszú labirintusszerű folyosórendszerbe jutunk, ahol a barlang ma ismert része végetér. Idáig terjed tehát kalandos földalatti vízikirándulásunk, de a közel jövőben már a nagyközönség is megtekintheti ezeket a rendkívül érdekes alvilági tavakat. A barlang vezetősége néhány bővítéssel és a tavak helyenkénti mélyítésével lehetővé teszi, hogy a barlang e részét csónakon is meg lehessen közelíteni. Nemcsak Tapolca, de az egész országnak is egyik komoly idegenforgalmi látványossága lesz akkor a Tavasbarlang.

Tapolcán mindenkit érdeklő kérdés az, hogy vannak-e a barlangnak még ismeretlen járatai. Erre nyugodtan azt felelhetem, hogy igenis vannak, hiszen kétségtelen, hogy a barlang vize összefügg a légvonalban kb. 300 méternyire fekvő malomtó vizével. A kérdés csak az, hogy ezek a járatok ember által egyáltalán járhatók-e és nemcsak szivacszerű keskeny hasadérendszer-e? Ennek eldöntésére igen alkalmasnak látszik annak a meg-

Csónak helyett jó a teknő is...

figyelése, hogy a barlangi tavak vízállása milyen gyorsan követi a malomtó vízingadozásait. A tó vizének tükre 1937. február 10-én 112,96 méter tengerszint feletti magasságú volt. Ugyanakkor a barlangi vizek szintje 115,48 méter, a szintkülönbség tehát 2,52 méter volt. Az esés, tekintve az aránylag kis távolságot, elég tekintélyes. Ugyanakkor megkezdtuk a malomtó leeresztését és egyidejűleg figyeltük a barlangi vizek süllyedését. Az eredmény az volt, hogy a malomtó vizének 96 centiméteres süllyedését a barlang vize csak egy óra múlva kezdte követni. A barlang vize összesen 13 centimétert süllyedt, még pedig 5 óra alatt, holott a tó vize 80 perc alatt süllyedt le.

Azt láthatjuk ebből, hogy a barlangból a víz a malomtó felé csak nagy surlódások legyőzésével halad, vagyis szűk, keskeny, nagy ellenállású hasadékrendszeren át áramlik. Ez természetesen nem zárja azt ki, hogy közben nem lehetnének nagyobb termek is. Ezeknek a felfedezésére azonban csak a véletlen vezethet.

A véletlen vezetett egy másik többszáz méter hosszú tapolcai barlangnak a felfedezésére is, amelyet a tapolcai kórház kútjából sikerült bejárni. Ennek a barlangnak a pontos térképezése azt mutatta, hogy egyes épületek szilárdságát veszélyeztetik az alatt levő üregek és ezért megfelelő építésbiztonsági

rendszabályokat foganatosítottak, amivel a veszélyt elhárították. Az ilyen példák is bizonyítják, hogy mennyire fontos a barlangok kutatása. Nemcsak építésbiztonsági szempontból, de egészségügyi szempontból is fontos a barlangok, illetve a földalatti vízjáratok pontos ismerete. Sok esetben az árnyékszékek összeköttetésben vannak azokkal a vizekkel, amelyek másutt a kutakkal való kommunikálás révén ivóvíznek szolgálnak és így számos betegség, különösen tífusz terjesztői lehetnek.

Eddig még igen kevés méltatott a barlangok szerepe légítámadások esetén. Bombabiztosabb fedezéket el sem lehet képzelni, mint egy város közepén levő barlangot. Ilyen szempontból a Tavasbarlang tiszta levegőjével és vizével ideális óvóhely.

Reméljük azonban, hogy ennek igazolására nem fog sor kerülni és ez a maga nemében páratlan barlang kizárólag mint idegenforgalmi látványosság fogja rövid időn belül a látogatók ezreit vonzani.

Datolya, füge és mazsola vitamintartalma

Beható vizsgálatok után nyerték a marburgi egyetem higiénikus intézetében azt a meglepő eredményt, hogy a fügek igen nagy mennyiségű A-vitamint és kisebb mennyiségben B-vitamint tartalmaznak, míg a datolyák és mazsolafélék vitamint egyáltalán nem tartalmaznak. (Die Umschau. 1936, 45:897.)